

Qui fa un test,* en fa dos** (o de la pertinaç pretensió de no mocar-se amb mitja màniga)

QUICO BAIXADES DE L'ABADIA

RESUM: Lectura, en clau jocosa, del segon llibre de memòries d'aquest autor. Llastades, com les del primer, per una concepció tronada de la història, per una visió kitsch de l'estètica, per un figuracionisme ridícul. Tot amanit amb errors lingüístics i factuais de vària mena.

PARAULES CLAU: Reaccionarisme nostàlgic, transcendentalisme pretensios, incompetència intel·lectual.

ABSTRACT: A reading, in a comic vein, of the author's second volume of memoirs, which, as in the first, are heavily tinged by an outdated conception of history, a kitsch aesthetics, and a ridiculous figuracionism, the whole thing condimented with linguistic and factual errors of various kinds.

KEYWORDS: Reactionary nostalgia, pretentious transcendentalism, intellectual incompetence.

A la nòmina existent fins ara de, com a mínim, dos avis més que corejats en aquest país (l'avi Siset, el de l'estaca, i l'avi que va anar a Cuba, de l'havanera), caldrà aviat afegir-n'hi un tercer: l'avi Ninus.

Un personatge, aquest (a diferència dels anteriors, més o menys llegendaris), del tot històric, corresponent a la figura real de Francesc Baladía Mestre. El qual paga ara veure's sostret del relatiu anonimat en què dignament va viure i va morir a l'altíssim preu de fer-ho a mans d'algú encara pitjor que un aliat indesitjable, ço és, a mans d'un perpetrador d'hagiografies (que no pas cròniques) familiars, més prest a l'esbombament de l'anècdota que no pas a la comprensió de la categoria, més procliu al plany elegíac que no pas a la constatació de la història, més doblat que mai

* F. JAVIER BALADÍA, *Antes de que el tiempo lo borre. Recuerdos de los años de esplendor y bohemia de la burguesía catalana*, Barcelona: Editorial Juventud, 2003.

** X. BALADIA, *L'avi Ninus. Glòria i crepuscle d'un dandi*, Barcelona: Edicions La Campana, 2015.

d'espècimen híbrid entre Fabrice del Dongo i Forrest Gump (vegeu l'«Al Marge» d'*Els Marges*, núm. 74, tardor de 2004).

En el seu renovat propòsit mig d'hiperbòlica exaltació avial, mig d'interessada justificació personal, Xavier Baladia (abans F. Javier Baladía i, en realitat, Francisco Javier Jiménez Baladía), tot confessant-se aquí fill d'«una família notablement desestructurada» (p. 9) i d'uns «pares [que] formaven part del nucli dur de la *Gauche Divine*» (p. 241), i tot dolent-se també de l'escassa qualitat de les seves vocals neutres (p. 137-138), procedeix així altre cop a brindar-nos l'esbiaixadíssima visió d'una certa burgesia del país en clau d'*Hola!* retrospectiu.

Ara tot focalitzant-la, això sí, en el personatge al·ludit i en el seu entorn més immediat. Amb voluntat declaradament panegírica. Des d'uns supòsits ideològics que converteixen la possible nostàlgia continguda per un món certament debolit en una altra d'irremissiblement tronada i retro, a cavall tant de la carcúndia més crostosa com de la cursileria més kitsch.

L'avi Ninus i la seva família, ai!, no pertanyien en realitat a l'aristocràcia (p. 36, 98). Però això no vol dir que no fessin justament per fer-s'hi i per assemblejar-s'hi. Manllevant normes i hàbits propis *of the leisure class* (per dir-ho a la manera de Thorstein Veblen). Amb aquell ultrançament només comprensible entre qui s'ha de sobrecreïxer per aparentar molt per damunt les seves potencialitats reals. Sempre en cerca d'aquella distinció feta de pareneria i, doncs, «amb el lògic objectiu de semblar als altres més alts, més primers, més forts i més atractius, que és en essència el que pretén l'elegància» (p. 180). La indiscriminada fusió d'ètica amb estètica, i d'estètica amb ètica («la personalitat d'un senyor es veu en la manera com porta posat el mocador», p. 72), pretén assegurar així la preeminència dins l'estatus adquirit (o que es brega per adquirir): el d'aquells, per dir-ho amb un col·loquialisme tradicional, que mai no s'han mocat amb mitja màniga.

Ve però llavors que, a una tal insigne prosàpia (i a la dinàmica històrica per on es va haver de moure), li sobrevé passats els anys un nèt loquaç. Novingut lingüístic (p. 136-138) i nacionalment conscienciat de no fa tampoc tant (p. 7-11), delerós de racionalitzar la seva particular (i no gaire original) metànoia. I de fer-ho des d'una admiració pueril, tan estàtica com extàtica, pel temps pretèrit escolat.

I ja el tenim aquí ponderant l'ajut prestat per la seva família a la de Pompeu Fabra en temps d'exili (p. 134, 150). Emfasitzant la vinculació d'aquella amb els Llorach (p. 27-32, 124-125). Prodigant-se en l'explicitació pedestrement divulgativa de segons quines diferències entre Catalunya i Castella (p. 53-54, 106-111).

Entremig d'un mar de tòpics i de trivialitats, sobresurten llavors autèntiques perles. Sedimentació algunes del més abrandat prejudici estètico-moralista: «Tots els europarlamentaris i mandataris europeus haurien d'anar en peregrinació, ni que fos només un cop a la vida [...], a viure el dia de Sant Jordi a Barcelona. Potser això salvaria Europa» (p. 195). Fruit, altres, de la incapacitat de captació de la ironia inhe-

rent a la formulació originària en boca de l'àvia wagneriana: «No em molesteu durant unes quantes hores, que estaré amb Tristany i Isolda» (p. 101). I, encara, aquelles que són conseqüència també de la mateixa ineptitud per fer elogis —de la domesticitat culinària en aquest cas— sense incórrer en el ridícul a còpia de voler transcendentalitzar-ho tot: «L'arròs [...] era tan bo que tothom acabava en un estat gairebé de trànsit místic» (!)(p. 165).

En àmbits de més entitat, reaccionarisme i carrincloneria no poden anar-hi així mateix més de bracet.

En el de les opcions estètiques contemporànies, ens trobem que «l'art d'avui no és bell» (p. 103) i, doncs, «en aquests temps que els avis van definir com a comercials, vulgars i banals» (p. 223), «quan em planto davant d'una obra d'art, sempre em pregunto què en pensarien ells [els avis]» (p. 222), els quals, ni cal dir, «no van comprar mai un quadre fet de taques de colors, ni una escultura de ferros regirats» (p. 221).

En l'àmbit de la conflictivitat més desfermada, com pot ser el de la guerra civil, ens trobem simplement davant una «lamentable etapa» (p. 123) sobre la qual convé passar-hi «de puntetes» (p. 123), no sense carregar-ne els neulers del desenllaç al complet als «anarquistes» (p. 125-126) i tot deixant clara la denominació amb què designar l'Espanya franquista: «zona nacional» (p. 125), «bàndol nacional» (p. 213).

En el de la història cultural, Modernisme i Noucentisme, convenientment reduïts al rebregat estereotipatge respectiu de «rauxa» i de «seny» (p. 221), són erigits a l'uníson pel nostre autor, *pro sexuali domo sua*, en parets d'aquella «tolerància» que ha convertit Barcelona en «la capital mundial de la cosa gai i festiva» (!)(p. 225).

En definitiva, el balanç com a mínim hilarant que toca fer de tot plegat és reblat, indistintament, tant per bertranades de fallida solemnitat («els temps aniran canviant sense remei», p. 97; «les grans cases d'abans tenien molta vida», p. 99; «les coses, quan es tornen massa fàcils, perden interès», p. 113), com per disbarats referencials (situar l'anomenada «grip espanyola» del 1918 a mitjan segle XIX, p. 191-192; empescar-se una fantasmagòrica «vaga general del 1946, que va durar tres dies», p. 154; trabucar per dues vegades consecutives el nom de l'humanista Guillaume Budé —i la col·lecció de clàssics greco-llatins a què dona nom— en Guillaume «Baudé», p. 52).

Minúcies que no desdiuen altrament gens de les pròpiament lingüístiques.

Com ara, en idioma nostrat, confondre «borronadura» (p. 43) amb *esborrall*; fer «la vista grossa» (p. 91) on hauria si de cas hauria calgut fer *els ulls grossos*; pronominalitzar amb l'*en* degut a la frase «ara fan tres enrere» (p. 133); ortografiar normativament *tàvecs* i no, com es fa aquí a la brava, «tàbacs» (!) (p. 226), etc.

O, en llengües altres (en el si d'una família de poliglòtisme tan adverat!: p. 91, 138-139, 192-193), delicadeses com ara «fraulain» (p. 78, 90, 91, 102, 136) per

Fräulein; «vallet de chambre» (p. 61, 117) per *valet de chambre*; «nannie» (p. 102) per *nanny*; «resset» (p. 123) per *reset*, etc.

I, encara, no fan tampoc per al plançó d'una nissaga nodrida de la Fundació Bernat Metge (p. 52-53, 134, 174) malapropismes consistents a confondre *preceptiu* amb «perceptiu» —tot i que bé cal reconèixer que sempre suggereix sinestèsicament molt més un «perceptiu barret» (p. 179) que no pas, com hi escauria denotativament pel context, un *preceptiu barret*.

¿O és pas que el pacient lector d'un tal producte no es mereix anàloga consideració a la que duu l'autor a pontificar que «cal respectar amb reverència cada detall del ritual [el d'abillar-se amb frac]»? (p. 63). ¿Que no és també cosa de mirar-s'hi, aquesta de saber com cal escriure i com cal publicar d'acord amb rituals no menys establerts?

Doncs possiblement no, atès a més també el fet que el llibre en qüestió, al preu de 23,90 € (detall aquest d'esment plebeu, però no menys obligat aquí), se'ns presenta no pas relligat, sinó encolat a l'americana; i desproveït no ja sols d'índex onomàstic, sinó fins i tot d'índex general on comprendre-hi títols i subtítols dels onze capítols de què consta l'obra.

Peccata minuta, tot comptat i debatut, que, més que no pas deslluir, atorguen a *L'avi Ninus* la pàtina ancestral anhelada, aquella que només pot resultar d'una doble coentor: la d'època —d'«un temps de glòria del qual ja no queda gairebé res» (p. 60)—, i la de classe —«la meva família [...] era com el Titànic» (p. 240).

Resta ara només per veure si aquest segon test fet pel nostre benvolgut autor anirà seguit d'una recepció tan entusiasta com la prodigada al primer. Aquella va ser-ho tant com perquè, a la primigènia edició en espanyol, li'n seguís al cap de poc la corresponent versió catalana (a saber, ara, si també n'hi haurà d'aquí a no gaire una d'espanyola per a aquesta primera de catalana). Més una pel·lícula documental.

Si és aquest ara també el cas, bé caldrà antifràsticament congratular-se'n. Voldrà dir que totes les virtuts breument apuntades adés, i que tan modèlicament concorren en les *opera omnia* d'aquest enèsim Baladia, no són cosa només d'ell i el seu *milieu*, sinó també de determinats sectors d'una societat catalana cada cop més lluny d'osques: històricament crítiques, ideològicament fonamentades, vàlidament referencials.

I llavors, enfondint la sentència lapidària proferida, en les seves hores més altes, per Jordi Pujol i Soley («pitjor que tenir burgesia és no tenir-ne»), prou serà escaient de concloure que, pitjor encara que no tenir-ne, de burgesia, és que, a la que hi hagi hagut antany, li surtin enguany rebrots com els aquí —no menys indulgentment que jocosament— ressenyats.